

من هم پژوهش می‌کنم

کبرا بابایی

کسی را می‌شناختم که مهم‌ترین سؤال زندگی‌اش این بود: «مامان ناهار چی داریم؟» خوب پاسخ هم چند لحظه بیشتر منتظرش نمی‌گذاشت چون یا مادرش به دادش می‌رسید یا بوی غذا خودش را لو می‌داد! یا اما آدم‌هایی را هم می‌شناختم که سؤال‌های مهم و اساسی دارند. از سؤال‌های علمی تا دلیل اتفاق‌های عاطفی برایشان مسئله است. آن‌ها این‌طوری جهان را عمیق‌تر می‌کنند. مثل شناگران ماهری جست می‌زند توی عمق مفهوم و مرواریدهای درخشان صید می‌کنند. خیلی وقت‌ها ما از ذوق دیدن همین مرواریدهای زیباست که دنیا را قشنگ‌تر می‌بینیم. این آدم‌ها پژوهش‌گرند. طلوع خورشید و زیدن بادها برایشان معنا دارد. رشد جوانه‌ها زندگی‌شان را زبرور می‌کند. شناخت آدم‌ها و درک مفاهیم مهم‌ترین کارشان است. آن‌ها سقف دنیا را بلندتر می‌کنند. باور نمی‌کنید یک دوست پژوهشگر پیدا کنید... یا نه... مهم‌تر از آن... یا به دنیای پژوهش بگذارید... خوش آمدید...

اسم پژوهش که می‌آید خیلی‌ها سریع خودشان را جمع‌وجور می‌کنند. رویشان را برمی‌گردانند و همین‌طور که سوت می‌زند نشان می‌دهند که هیچ چیزی نشنیده‌اند. چون فکر می‌کنند لذت پژوهش به دردسرش نمی‌ارزد. عده‌ای هم چشمشان برق می‌زند و انگشت مبارک‌شان را می‌گردانند تا با کمک گوگل و دکمه copy و بعد از آن past خودشان را باسواد و اهل جست‌وجو نشان بدهند. تازه دارند انتظار دارند به عنوان پژوهشگر برتر در همه جشنواره‌ها هم تندیس بلورین بگیرند.

یک عده هم انگار که مسئله را اشتباه فهمیده‌اند. این‌ها همین همان‌هایی هستند که از پنجره تعداد مهمان‌های همسایه‌ی طبقه‌ی پایین را می‌شمارند. گوش می‌چسبانند تا دلیل دعای همسایه واحد کناری را بفهمند. قیمت کیف و کفش و لباس و دفتر شما برایشان بی‌نهایت مهم است و تا کشف نکنند ماهانه چقدر پول تو جیبی می‌گیری شب‌ها خوابشان نمی‌برد. این گروه خطرناک کارهای بزرگ‌تری هم می‌کنند. مثلاً عجیب نیست اگر یک روز دفتر خاطرات قفل‌دارتان را کاملاً رمزگشایی شده توی دستشان ببینید یا ریزترین اتفاقات زندگی شخصی دوستان را از زبانشان بشنوید. آخر سر هم می‌گویند ما کنجکاویم. ذهنمان جست‌وجوگر است.

شکی نیست که شما خوب می‌دانید که این مدل پژوهش کردن به‌جای فایده چه ضررهایی دارد؟ اصلاً سرتاسر ضرر است.

اما خب شما فرهیخته‌تر از این حرف‌ها هستید و حتماً می‌دانید که هیچکدام از این‌ها پژوهش نیست! پژوهش جست‌وجو کردن است. کشف چیزهایی ارزشمند است که پیش از این نمی‌شناختیم. پیدا کردن دلیل اتفاقاتی است که برایمان مهم است. می‌تواند کمکمان کند بهتر زندگی کنیم.

پژوهش کار ذهن پرسشگر است. ذهنی که پدیده‌ها را بی‌دلیل باور نمی‌کند. برای هر اتفاق دنبال یک دلیل محکم و قانع‌کننده است. فکر می‌کند، می‌سنجد و بعد سؤال جدید را می‌پرسد: «چرا؟» کلید پژوهش همین کلمه است: «چرا؟؟؟؟» و این‌طوری است که سفر قهرمانی آغاز می‌شود.

اولین چرا را که پرسیدی راه می‌افتی! دنبال جواب! دنبال دلیل! دلیل را خوب بررسی می‌کنی. درک می‌کنی. می‌فهمی و کشف می‌کنی. آن وقت چه می‌شود؟ خب معلوم است! ذهنت سؤال بعدی را می‌پرسد! سوالی که بزرگ‌تر، کامل‌تر، مهم‌تر و اساسی‌تر است و بعد سؤال‌های دیگر را...

این یک جور چین کوچک است که در ذهن تو بزرگ و بزرگ‌تر می‌شود و در آخر به یک تصویر کامل و جذاب می‌رسد. تصویری که به حقیقت و واقعیت نزدیک‌تر است و کاشف آن خود خود خود تو هستی. توی ذهن من پر از فکر و سوال است. گاهی از خودم سوال می‌کنم یعنی اولین پژوهشگر تاریخ چه

کسی بوده‌است؟ اولین سؤال را چه کسی از خودش پرسیده است و بعد چطور پی‌جواب رفته است؟ به انسان‌های اولیه فکر می‌کنم! به آن‌ها که روی دیواره غارها تصویر می‌کشیده‌اند تا سختی و شیرینی‌های دنیا را ثبت کنند. تا سؤال‌هایشان را با زبان تصویر بپرسند و به آن‌ها جواب‌های روشن بدهند.

به میلیون‌ها دانشمند روی کره زمین فکر می‌کنم که در همه این قرن‌ها تلاش کرده‌اند جواب پرسش‌های خودشان و دیگران را کشف کنند و خیلی‌هایشان با هزاران هزار سؤال دنیا را ترک کرده‌اند. به خودم فکر می‌کنم وقتی از حل یک مسئله ساده یا کشف یک معنی جالب، این همه لذت می‌برم و احساس می‌کنم دنیا جای آشناتری برای زندگی شده‌است. بعد خدا را به خاطر نعمت سؤال شکر می‌کنم. می‌دانم اگر پرسش نبود هیچ اشتیاقی برای گل گفتن و شنیدن باقی نمی‌ماند و آدم‌ها باید مدام از چیزهایی حرف می‌زدند که برایشان تکراری است. آن وقت چه جای ملال‌آوری می‌شد جهان!

خوب بعد از همه‌ی این حرف‌ها! تو خودت را چقدر پژوهشگر می‌دانی؟ چقدر نسبت به اطراف و اتفاق‌های دور و برت حساس هستی؟ چقدر آدم‌ها از تباطات پدیده‌ها و دنیا برایت مهم است؟ چقدر سؤال داری و چقدر به جواب سؤال‌ها فکر می‌کنی؟ سؤال‌ها برای تو جرقه‌های کوچک کمرق هستند یا وقتی به ذهنت می‌رسد رهایت نمی‌کنند تا دنبال جوابشان بگردی؟ راستی مهم‌ترین سؤال تو چیست؟

